

σεως ἀναλόγου ; ἡ Πλόκιον ἦτο μᾶλλον τὸ ὄνομα τῆς θεραπαίνης, ἥτις ἐν ἀρχῇ τῆς κωμωδίας ἀπεπέμφθη ὑπὸ τῆς Κρωβύλης καὶ ἡ ὁποία προσληφθεῖσα ἴσως ὑπὸ τοῦ Μενεδήμου ὡς νοσοκόμος τῆς θυγατρὸς του ἐχρησίμευσεν ὡς μέτον ἀναγνώρισεως ; Ἡ πρώτη γνώμη φκίνεται ὑποστηριζομένη ὑπὸ χωρίου τινὸς τῆς ποιητικῆς τοῦ Ἀριστοτέλους, ἐν ᾧ ἀναφέρεται ὡς μέσον ἀναγνώρισεως καὶ τὸ Πλόκιον, ἡ δὲ δευτέρα συμφωνεῖ μᾶλλον πρὸς τοὺς κανόνας τῆς τέχνης, οἵτινες δὲν ἐπιτρέπουσιν, ὥστε πρόσωπον ἀπαξ εἰσαχθὲν ἐν τῷ δράματι νὰ μὴ μνημονευθῇ πλέον καὶ ἡ τύχη του νὰ μείνῃ ἄγνωστος εἰς τοὺς θεατάς.

Καὶ ἡ ἀπλὴ αὐτὴ παράθεσις τῆς ὑποθέσεως τῶν Ἀχαρνέων καὶ τῶν τριῶν τοῦ Μενάνδρου κωμωδιῶν ἀρκεῖ νὰ δείξῃ τὴν σημασίαν, ἣν ὁ ποιητὴς ἀπέδιδεν εἰς τὴν ἔντεχρον πλοκὴν. Ἀλλὰ καὶ ἀνέκδοτον φέρεται παρὰ Πλουτάρχῳ δεικνύον τὴν περὶ τούτου γνώμην αὐτοῦ τοῦ Μενάνδρου· λέγεται γὰρ τῷ Μενάνδρῳ τῶν συνήθων τις εἶπεῖν· «ἐγὺς οὖν Μένανδρε τὰ Διονύσια καὶ σὺ τὴν κωμωδίαν οὐ πεποίηκας»· τὸν δὲ ἀποκρίνασθαι ἀνὴ τοὺς θεοὺς ἐγώ γε πεποίηκα τὴν κωμωδίαν· ὡκονόμηται γὰρ ἡ διάθεσις· δεῖ δ' αὐτῇ τὰ στιχίδια ἐπᾶσαι».

Ἴδου τώρα καὶ γενικὸς τις τύπος τῶν ὑποθέσεων τῆς νέας κωμωδίας κατὰ τὸν Τερέντον, τὰ ποσπάσματα καὶ λοιπὰς ὑποδειχθείσας πηγὰς.

#### Α. Τραυλαντώνης.

Σημ. Ἐπειδὴ εἰς τὸ μέρος τῆς παρούσης πραγματείας, τὸ δημοσιευθὲν εἰς τὰ προηγούμενα τεύχη, Φεβρουαρίου καὶ Μαρτίου παρεσέφρησαν λάθη τινὰ τυπογραφικά, δημοσιεύομεν ὥδε τὴν ἐπανόρθωσιν αὐτῶν.

Σελ. 417 στίχος 27 ἀντὶ Meinek ἀνάγνωθι *Meineks*, σελ. 418 στιχ. 20 ἀντὶ ὀλίγα ἔτι ἐκ ἀναγ. ὀλίγα ἐκ, τελ. 422 στιχ. 4 ἀντὶ ὡς πᾶσα μεγαλοφυΐα, καὶ ἰδανείσθῃ ἀναγ. ὡς πᾶσα μεγαλοφυΐα τὴν συγγενῇ μεγαλοφυΐαν καὶ ἐδανείσθῃ, σελ. 524 στιχ. 24 ἀντὶ ἡ κωμωδία Ἀγνή ἀναγ. ἡ κωμωδία Ἀγνήν, σελ. 527 στιχ. 12 ἀντὶ τὸσον φιλαπόδημος ἀναγ. τὸσον ὀλίγον φιλαπόδημος. Παρεσέφρησαν λάθη τινὰ καὶ εἰς τὰς παραπομπὰς ἀφοιόμενα εἰς τὴν κρίσιν τοῦ ἀναγνώστου.

## Η ΟΜΗΡΙΚΗ ΓΥΝΗ

«Τῇσι δὲ Ναυσικάα λευκώλενος ἤρχετο μολπῆς».

(Ὀδυσσ. Ζ. 101).

Ἡ ἀξιόλογος τοῦ κ. Ἀδαμ. Ἰωαννίδου Ἀδαμαντίου περὶ παντομίμου παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὀρχήσεως Διατριβὴ ἐν Παρνασσ. Τόμ. ΙΖ' Φυλλ. 6 εἶναι ἄριστον σχόλιον εἰς τὸν Πλάτωνα, εἰπόντα ἐν Νομ. Ζ'

816 ὅτι «μίμησις τῶν λεγομένων σχήμασι γενομένην τὴν ὀρχηστικὴν ἐξειργάσατο τέχνην ζυμπασάν». Πλὴν ὁ Πλάτων παρακατιῶν ἀφηγοῦμενος τὴν στενὴν τῆς μουσικῆς συνάφειαν πρὸς τὴν ὀρχησιν ἐπιλέγει· «πολλὰ μὲν δεῖ τοίνυν ἄλλα ἡμῖν τῶν παλαιῶν ὀνομάτων ὡς εὖ καὶ κατὰ φύσιν κείμενα δεῖ διανοοῦμενον ἐπαινεῖν· τούτων δὲ ἐν καὶ τὸ περὶ τὰς ὀρχήσεις τὰς τῶν εὖ πραττόντων, ὄντων δὲ μετρίων αὐτῶν πρὸς τὰς ἡδονάς, ὡς ὀρθῶς ἅμα καὶ μουσικῶς ὠνόμασεν ὅστις ποτ' ἦν, καὶ κατὰ λόγον αὐταῖς θέμενον ὄνομα ζυμπάσαις ἐμμελείας ἐπώνομασε».

Τὸ χωρίον τοῦτο τοῦ Πλάτωνος ἐβοήθησεν ἡμᾶς μεθερμηνεύοντας τὸ ἐν Ὀδυσσ. Ζ. 101 ὁμηρικὸν «ἤρχετο μολπῆς» ἐν Κεφαλ. Γ' τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς τῶν Κερκυραϊκῶν μας Ἀπομνημονευμάτων<sup>1</sup>. Ἐπειδὴ δὲ ὅ,τι ἐκεῖ λέγομεν συνδέεται μὲ τὸ πρόσωπον τῆς λευκωλένου Ναυσικᾶς, τῆς μητρὸς αὐτῆς Ἀρήτης καὶ ἐν γένει μὲ τὴν παρ' Ὀμήρῳ κοινωνικὴν θέσιν καὶ περιωπὴν τῆς γυναικός, ἴσως δὲν πράττεμεν ἔργον δυσάρεστον τοῖς φιλομούσοις ἀναγνώσταις τοῦ Παρνασσοῦ, ἀνατυποῦντες ἐνταῦθα ὅλην τὴν παράγραφον, τὴν ἀφορῶσαν εἰς τὸ φύλον ἐκείνο, ὃ πολλάκις ὡς ἐν τῷ κακῷ ἦθει εὖτω κατὰ τὴν ἀρετὴν ὑπερβαίνει τὸν ἄνδρα.

Ἐπεταὶ τὸ κείμενον τῶν Κερκυραϊκῶν (Μέρ. Α' σελ. 67—72).

Ἐν Α. τῆς Ὀδυσσεΐας ὁ Τηλέμαχος ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν μητέρα ἐπιβάλλει αὐτῇ σιωπὴν καὶ ἀποπέμπει εἰς τὸν γυναικωνίτην λέγων—

«ἄλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα τὰ σ' αὐτῆς ἔργα κόμιζε  
 ἱστὸν τ' ἡλακάτην τε καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε  
 ἔργον ἐπούχεσθαι· μῦθος δ' ἄνδρεςσι μελήσει  
 πᾶσι, μάλιστα δ' ἐμοί· τοῦ γὰρ κράτος ἔστ' ἐνὶ οἴκῳ.  
 (Α. 356—359).

Οἱ ὁπωσοῦν τραχεῖς οὗτοι λόγοι τοῦ νεαροῦ υἱοῦ τοῦ Ὀδυσσεῶς ἐμφαίνουσι κοινωνίαν ἔχουσαν τὴν γυναῖκα ἐν ὑποδεστέρα τοῦ ἀνδρὸς μοίρᾳ. Ὁρθότερα ἐκτίμησις τῆς ἀξίας τοῦ ωραίου φύλου ἢ παρ' Ἀχαιοῖς εὔρηται παρὰ τοῖς Τρωαδίταις καὶ τοῖς Φαίαξιν. Ὅτε ἡ Ἀνδρομάχη παρακαλεῖ τὸν ἄνδρα τῆς νῆς μὴ ἐκτεθῆ παραπολὺ εἰς τοὺς κινδύνους τοῦ πολέμου—αὐτὸς ὅστις ἦτο τὸ πᾶν δι' αὐτήν, σύζυγος, πατήρ, ἀδελφός—ἵνα μὴ τὴν ἀφήσῃ χήραν καὶ ὀρφανὸν τὸ τέκνον των, ὁ Ἐκτωρ τοῦτο ἀκούων δὲν τὴν ἀποπέμπει εὐθὺς εἰς τὸν γυναικωνίτην καὶ εἰς τὴν ἡλακάτην, ὡς ὁ τοῦ Ὀδυσσεῶς παῖς τὴν μητέρα μετ' ἐπιπλή-

<sup>1</sup> Κερκυραϊκὰ Ἀπομνημονεύματα Μέρ. Α' σελ. 72. Ἐν Κερκύρᾳ 1891.

ξεως καὶ ἐπιβολῆς σιωπῆς, ἀλλ' αἰμυλίως ἀπαντᾷ ὅτι ἀναγνωρίζει τὴν βασιμότητα τῶν φόβων τῆς, ἀλλ' ἂν ᾔθελεν ἀποφυγῇ τὸν πόλεμον, ἐκτὸς τοῦ ὅτι τοῦτο ἀπέστεργεν ἡ γενναία αὐτοῦ φύσις, ᾔθελε φανῇ δειλὸς καὶ ἀτιμασθῇ ἀπέναντι τῶν Τρώων καὶ—ὡς ἂν ᾔτό τις ἱππότης τοῦ μεσαίωνος προσθέτει—τῶν ἐλκεσιπέπλων Τρωάδων.

Ἐκτορ, ἀτάρ, σὺ μοὶ ἔσαι πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ,  
ἡ δὲ κασίγνητος, σὺ δέ μοι θαλερὸς παρακοίτης,  
μὴ παῖδ' ὀρφανικὸν θήης, χήρην τε γυναῖκα.

.....  
Τὴν δ' αὖτε προσέειπε μέγας κορυθαίολος Ἐκτωρ·  
ἡ καὶ ἐμοὶ τάδε πάντα μέλει, γύναι· ἀλλὰ μάλ' αἰνῶς  
αἰδέομαι Τρῶας καὶ Τρωάδας ἐλκεσιπέπλους,  
αἳ κε, κακὸς ὢς, νόσφιν ἄλυσκάζω πολέμοιο·  
οὐδέ με θυμὸς ἄνωγεν, ἐπεὶ μάθον ἔμμεναι ἐσθλὸς  
αἰεὶ, καὶ πρώτοισι μετὰ Τρώεσσι μάχεσθαι,  
ἄρνύμενος πατρός τε μέγα κλέος ἡδ' ἐμὸν αὐτοῦ  
(Ἰλιάδ. Ζ 429—431. 440—446)

Ἡ Ἀνδρομάχη ἀποσύρεται εἰς τὰ δώματα αὐτῆς μετὰ τὴν γνωστὴν συγκινητικὴν σκηνήν, ἐνθα τὸ μαιδίαμα τοῦ ἔρωτος, ὡς ἡλιακὴ ἀκτὶς διαπερῶσα διακλειυμένην νεφέλην, καταυγάζει τὸ δακρύβρεκτον πρόσωπον τῆς σεπτῆς δεσποίνης, ἐνθα πρὸς τὸ πατρικὸν καὶ μητρικὸν φίλτρον ἀμιλλᾶται ἡ συζυγικὴ ἀγάπη.

Τὴν Ἑλένην, αἰτίαν τοῖς Τρωαδίταις τοσούτων δυστυχημάτων, οἱ πρόκριτοι αὐτῶν, οἱ γέροντες, ὑποδέχονται μετὰ σεβασμοῦ, ἀποθαυμάζοντες τὸ θεῖον κάλλος αὐτῆς, ὃ δὲ σεβάσμιος Πρίαμος τὴν περιποιεῖται καὶ πολιτεύεται αὐτὴν ὡς πρὸς φίλην θυγατέρα (Ἰλιάδ. Γ. 154—165).

Ἡ Ἀρήτη, ἀνεψιὰ καὶ σύμβιος τοῦ Ἀλκινόου, ἐτιμᾶτο παρὰ τούτου

..... ὡς οὐ τις ἐπὶ χθονὶ τίεται ἄλλη,  
ὅσαι νῦν γε γυναῖκες ὑπ' ἀνδράσιν οἶκον ἔχουσιν.  
(Η. 67—68).

τοσούτῳ δέ, ὥστε οἱ θέλοντες ἐπιτυχεῖν χάριν παρὰ τοῦ βασιλέως εἰς αὐτὴν ἀπετείνοντο (Ζ. 310—315).

Τὴν ἐσέβοντο οἱ υἱοὶ τῆς, τὴν ἐλάτρευεν ὁ λαὸς καὶ εὐλαβῶς ἀπεδέχετο τὰς ἀποφάσεις τῆς δεσποίνης αὐτοῦ, ὅτε αὕτη, πάνυ συνετὴ εὖσα καὶ περίνους, διέλυε τὰς διαφοράς των (Η. 69—74).

Τοιαύτη τῆς γυναικὸς λατρεῖα φαίνεται ἀνεξήγητος παρὰ λαῶ, ὅπου οὐχὶ ἡ κόρη ἔφερε προῖκα εἰς τὸν ἄνδρα, ἀλλ' οὗτος παρεῖχε πολύτιμα

δῶρα εἰς τὸν πατέρα, ἵνα τὴν ἀποκτήσῃ. Διὸ δ' Ὀδυσσεὺς λέγει εἰς τὴν Ναυσικᾶν·

«καῖνος δ' αὖ περὶ κῆρι μακάρτατος ἔσοχον ἄλλων,  
ὅς κέ σ' ἐέδνοιτι βρίσας οἶκόνδ' ἀγάγηται» (Ζ. 158—159).

Οὐδὲ ἔχνη προικὸς δυνάμεθα νὰ εὕρωμεν ἐν τῇ συνηθείᾳ, καθ' ἣν ἡ μελλονύμφος παρεῖχε καινουργῇ ἱμάτια τῷ νυμφίῳ αὐτῆς (Ζ. 28)<sup>1</sup>.

Πλὴν ὅ,τι ἦτο ἀπ' ἀρχῆς τίμημα ἀγοραπωλησίᾳς κατήντησε μετὰ ταῦτα ἀπλοῦν σύμβολον, ἀπέχον πολὺ τῆς πραγματικότητος.

Ὅπου ἐπικρατεῖ ἡ μονογαμία, ὡς παρὰ Φαίαξιν, ἡ γυνὴ δὲν εἶναι δούλη, εἶναι μία σάρξ μετὰ τοῦ ἀνδρός<sup>2</sup>, εἶναι ὁ ἀχώριστος τοῦ βίου του σύντροφος, εἶναι ἡ πρώτη διδάσκαλος τῶν παίδων του, εἶναι ἡ τιμία δέσποινα.

Μόνον εἰς τόπον ὅπου ἡ γυνὴ διετέλει ἐν ἰσοτιμίᾳ μετὰ τοῦ ἀνδρός, ἠδύνατο νὰ εὐρεθῇ κόρη ἔχουσα τὸ λεπτόν τῆς αἰδοῦς αἶσθημα, ὅποιον ὀρώμεν ἐν τῇ Ναυσικᾷ (Ζ. 66). Ἐπιστρέφουσιν δ' ἀπὸ τῶν πλυνῶν ὑποδέχονται αὐτὴν οἱ ἀδελφοὶ ἰστάμενοι εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ πατρικοῦ μεγάρου ὡς οἱ ἱππῶται τοῦ ΙΔ' αἰῶνος ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ παρὰ τῇ περιαιρετῇ γαφύρα τὴν δέσποιναν τοῦ Πύργου.

ἡ δ' ὅτε οὐ πατρὸς ἀγακλυτὰ δώμαθ' ἴκανε,  
στῆσεν ἄρ' ἐν προθύροισι, κασίγνητοι δέ μιν ἄμφις<sup>3</sup>  
ἴσαντ' ἀθανάτοισι ἐναλίγνησι, οἱ ῥ' ὑπ' ἀπῆνης  
ἡμιόνους ἔλυσον . . . . . (Η. 3—6).

Ἡ εὐειδὴς αὕτη κόρη δὲν περιωρίζετο εἰς τὸ νὰ πλύνῃ τὰ αἰγια-

<sup>1</sup> Ὅρθως παρατηρεῖ ὁ κ. Ροῖλὸς παρὰ τὴν γνώμην τοῦ κ. Μομφερράτου ὅτι τὰ δῶρα, ἅτινα οὐχὶ ἡ νύμφη ἀλλ' ὁ πατὴρ αὐτῆς ἐλάμβανε πρὸ τοῦ γάμου παρὰ τοῦ μελλονύμφου, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς τὸ ἔμβρυον τῆς πραγματικῆς δωρεᾶς, ἀλλ' ὅτι ταῦτα ἦσαν τὸ τίμημα τῆς πωλήσεως τῆς γυναικός. Ροῖλου. Τύχαι τῆς προικὸς ἐν Ἀθήναις 1890.

<sup>2</sup> «Ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν» κατὰ τὸν Ἀπόστολον (πρὸς Ἐφεσίους 5. 31).

<sup>3</sup> Σημειούσθω δὲ ὅτι τὸ ἀμφί τινα ἵστασθαι ἢ πέλσειν (ἀμφίπολος) ἰσοδυναμεῖ τῷ θεραπεύειν, ὑπηρετεῖν, ὅπερ βεβαίως ἐμφαίνει τὸ ἀμέσως λεγόμενον αὐπ' ἀπῆνης ἡμιόνους ἔλυσον. Ἐν τούτοις ἔτι παρὰ Χριστιανοῖς ἐν τῇ Ἀνατολῇ οἱ ἀγρόται σήμερον, ΙΘ' αἰῶνος λήγοντος, ἔχουσι τὴν γυναῖκα ὡς ὑποζύγιον. Ἐν Κερκύρᾳ, ὅταν τὸ ἀγροτικὸν ἀνδρόγυνον συνοδοιπόρῃ, ὁ ἀνὴρ προπορεύεται τῆς γυναικός, ἡ δὲ ἀκολουθεῖ. Ἐρωτήσας ποτὲ χωρικὸν διατὶ τοῦτο; Ἐλαβον τὴν ἀπάντησιν ὅτι «ὁ ἀνδρας εἶναι κεφαλὴ τῆς γυναικός». Ὅταν ἱππεύωσιν ὁμῶς, ἡ γυνὴ κάθηται ἐπὶ τοῦ ἐφιππίου, ὁ δὲ ἀνὴρ ἴπισωκάπουλα.

λόεντα εἴματα» ἐν τοῖς ῥείθροις τοῦ ποταμοῦ, ἀλλ' ἐπιδεξίως ἐδι-  
φρηλάττει·

«ἢ δὲ μάλ' ἠνιόχευε . . . . .  
 . . . . . νόῳ δ' ἐπέβαλλεν ἱμάσθλην  
 (Z. 319—320).

Ἐξεῖχε δ' ἐν τῇ σφαιριστικῇ, ἣτις ἀπετέλει μέρος τῆς ὀρχηστικῆς. Μάλιστα, κατὰ τῆς Κερκυραίας ποιήτριας Ἀναγαλλίδας, ἦτο καὶ ἡ ἐφευρετὴς τῆς παιδιᾶς ταύτης.

Ὁ Σοφοκλῆς, καθὰ ἀναφέρει ὁ Ἀθήναιος ἐν τῷ Δειπνοσοφιστῇ αὐ-  
 τοῦ, παρίστα, ἐν τινι ἀπολεσθείσῃ τρχωδίᾳ του, τὴν Ναυσικᾶν σφαι-  
 ρίζουσαν, μάλιστα δ' αὐτὸς οὗτος ὁ καλὸς τρχωδὸς ὑπεκρίνετο τὸ πρόσω-  
 πον τῆς σεμνῆς κόρης τοῦ Ἀλκινόου.

Ὅτι ἐνησμένιζε γυμναζομένη εἰς τὴν σφαιριστικὴν, ἀποδεικνύουσιν  
 ἡμῖν οἱ ἐξῆς στίχοι τοῦ Ὀμήρου, ὅπου ζωγραφίζει τὴν νεάνίδα μὲ τὴν  
 γραφίδα ἐκείνην, ἣν ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις ἀνεῦρεν ὁ Πολύγνωτος.

«Αὐτὰρ ἐπεὶ σῖτον τάρφθεν δμωαί τε καὶ αὐτή,  
 σφαίρῃ τὰς δ' ἄρ' ἔπαιζον ἀπὸ κρήδεμνα βαλοῦσαι,  
 τῇσι δὲ Ναυσικάα λευκώλενος ἤρχετο μολπῆς·  
 οἷη δ' Ἀρτεμις εἴσι κατ' οὔρεα ἰοχέαιρα,  
 ἢ κατὰ Τηϋγετον περιμήκετον ἢ Ἐρύμανθον,  
 τερπομένη κάπροιαι καὶ ὠκείης ἐλάφοισιν·  
 τῇ δὲ θ' ἄμα νόμφαι, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο,  
 ἄγρονόμοι παίζουσι, γέγηθε δέ τε φρένα Λητώ·  
 πασάων δ' ὑπὲρ ἣ γε κάρη ἔχει ἠδὲ μέτωπα,  
 ρεῖα τ' ἀριγνώτη πέλεται καλαὶ δέ τε πᾶσαι·  
 ὥς ἢ γ' ἀμφιπόλοισι μετέπρεπε παρθένος ἀδμῆς.  
 (Z. 99—109).

Ὅποια θαυμασία εἰκὼν! Πλὴν ἐνταῦθα σημειοῦμεν μετὰ λύπης ὅτι  
 ἐν τοῖς πολλοῖς χρίσμασι, μεθ' ὧν ἦτο πεπροικισμένη ἡ πολυθέλγητρος  
 κόρη, δὲν δυνάμεθα νὰ συγκαταριθμήσωμεν καὶ τὴν ψαλτικὴν. Διότι τὸ  
 «ἤρχετο μολπῆς» δὲν ἐννοοῦμεν, ὡς ὁ κυρ. Πολυλάς, ἄρχιζε τὸ  
 τραγοῦδι ἢ ὁ Ἰταλὸς Σαλβίνης *principiò loro il canto* ἢ ὁ Πινδε-  
 μόντης *il canto intonava alle compagne*. Φαίνεται ὅτι τὸ παιγνί-  
 διον τοῦτο τῆς σφαίρας ἐπαίζετο δι' ἐρρύθμων κινήματων τοῦ σώματος,  
 ὡς τὰ τοῦ χοροῦ ἐπὶ τῇ σκηνῇ, καὶ οἶονεὶ ἐμμελῶς καὶ βηταρμόνως,  
 ἵνα ὁμηρικῶς ἐκφρασθῶμεν (Θ. 250). Διὸ ὀρθῶς, πλὴν ὠχρῶς, ὁ πα-  
 λαιὸς σχολιαστὴς σχολιάζει τὸ ἤρχετο μολπῆς—ἤρχετο παιδιᾶς.  
 Ἄν εἰς τὴν Ναυσικᾶν πρωταγωνιστεῦσαν ἐν τῇ σφαιρίστρᾳ ἀντικατα-

στήσωμεν τὴν Ναυσικᾶν ἔδουσιν, ἐν ᾗ σφαιρίζουσιν αἱ δοῦλαι αὐτῆς, ἢ ἀμέσως ἐπομένη ὠραία εἰκὼν τῆς Ἀρτέμιδος ἀπόλλυσι τὸ προσφυές αὐτῆς καὶ κατάλληλον. Ἄλλως παρακατιῶν ὁ Ὅμηρος προστίθῃσι

«σφαῖραν ἔπειτ' ἔριψε μετ' ἀμφίπολον βασίλειαν·  
ἀμφιπόλου μὲν ἄμαρτε, βαθεῖη δ' ἔμβαλε δίνην»  
(Ζ. 115—116).

Ἡμαρτε δὲ τοῦ σκοποῦ οὐχὶ ἐνεκα τῆς ἀδεξιότητος τῆς βασιλόπαιδος, ἀλλὰ κατὰ θέλησιν τῆς Ἀθηνᾶς, ἵνα ὡς ἐκ τούτου ἀλαλάξωσιν αἱ νεάνιδες καὶ ὁ πάταγος αὐτῶν ἐξυπνίσῃ τὸν Ὀδυσσεῆα (Ζ. 116), μέλλοντα νὰ εὖρη βοήθειαν καὶ περίθαλψιν παρὰ τῆς Ναυσικᾶς<sup>1</sup>.

Φρ. Ἀλδάνας.

## ΚΡΗΤΙΚΑΙ ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ

ΕΞ ΑΝΕΚΔΟΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΗΣ<sup>2</sup>

158.—Ὅποιος φοβᾶται, δὲ φοβᾶται.

159.—Ὅποιος 'φελᾶ<sup>3</sup>.  
παντῶ 'φελᾶ.

160.—Ὅποιος φυλάει τὰ ρούχα του, ἔχει τὰ 'μισά.

161.—Ὅποιος φυλάει τὸν τεκέ<sup>4</sup>,  
πίνει καὶ τὸ ζουμί του.

162.—Ὅποιος χαλᾶ καὶ χτίζει,  
Ὀφκαῖρος δὲν καθίζει.  
«Πηνελόπης ἱστὸν ἀναλύειν».

163.—Ὅποιος χάν' εἰς τὰ χαρτιά,  
κερδίζει στὴν ἀγάπη.

<sup>1</sup> Ἐσώζετο ἐν Βονωνίᾳ νόμισμα φέρον ἔμπροσθεν μὲν τὴν κεφαλὴν τῆς κόρης τοῦ Ἀλκινόου μὲ περίγραμμα: ΗΡΩΙΔΑ ΝΑΥΣΙΚΗΝ. ὅπισθεν δὲ τὴν Σαπφῶ καθημένην καὶ καθαρίζουσιν καὶ κύκλῳ τὰς λέξεις ΕΠΙΤΣΡΑΤ... ΙΕΡΟΚΑ... ΜΥΤΙΑΗΝ... Ὁ Μουστοξύδης, ἐξ οὗ ἀρυόμεθα τὴν εἰδήσιν ταύτην (Notizie per servire alla Storia Corcirese. Corfu MDCCCIV), συμπληροῖ τὰ ἐλλείποντα ὡς ἔπεται: «Ἐπιστράτηγε Ἱεροκλῆος Μυτιληναίων». Τοῦτο οὐκ εὐεξήγητον. Νομίζομεν ὅτι ὀρθότερον πρέπει ν' ἀναγνώσωμεν: «ἐπὶ στρατηγοῦ Ἱεροκλέους Μυτιληναῖοι».

<sup>2</sup> Συνέχεια ἴδε φυλλάδιον 11<sup>ον</sup> παρελθόντος ἔτους.

<sup>3</sup> Ἔχει ἀξίαν.

<sup>4</sup> Τεκὲ λ. περσ.=μοναστήριον δερβίσιδων.